

4. ПРЕПОРОД.

Доба просвећивања — Рационалазам.

Лепе намере црквених писаца да народни говор подигну до обредног језика нису излазиле из оквира верских и црквених потреба. Световне књижевности на народном језику још није било. Немачки господари гледали су са висине на језик подвлашћеног народа, а словеначка интелигенција стидела се свога „простог“ језика и почела се у великој мери понемчавати.

Тек у осамнаестом веку јављају се национално свеснији људи који захтевају обнову народног језика и теже да докажу да се њиме може писати и певати и у нецрквене сврхе.

Први по времену међу овим књижевним и језичким препородитељима били су Марко Похлин (1735—1801) и Леополд Волкмер (1741—1815). Средишна личност био је барон Жига Цојз (1747—1819). Препородитељи су, у циљу просвећивања и буђења националне свести, енергично тражили да се обрати већа пажња на народни језик и да се словеначки језик уведе у књигу и изван цркве. За просветитељски програм Похлина и Волкмера, које су назвали славистима, нашло се доста присталица, нарочито међу калуђерима. У томе кругу јавља се Аншон Линхарш (1757—1795) који преводи са страних језика комедије на словеначки и означава први покушај на стварању позоришне уметности код Словенаца. Његове се ствари и данас играју. Под утицајем Похлинове Граматике почео је свој рад и први песник словеначки — Валентин Водник.

Валентин Водник.

1758—1819.

Велики народни просветитељ и песник, Валентин Водник, јавља се крајем осамнаестог, почетком деветнаестог века, за време Наполеонове управе.

Податке о својој младости оставио је Водник у „Аутобиографији“. — Родио се у Шишки код Љубљане, а школовао се у Љубљани као фрањевачки ђак. Кад се први пут огледао у литератури, једва ако му је било шеснаест година. Као духовник